

A surreal, textured illustration of a park scene. The background is a vibrant green field with a white path curving across the top. In the distance, a couple in orange and brown walks together. To their right, a woman in a yellow top and blue skirt walks with a child in an orange dress. In the middle ground, a man in a red suit stands alone, and a woman in a white dress stands nearby. To the left, a woman in a pink dress holds a white parasol. A small white dog is visible near the center. In the foreground, a brown dog is on the left. On the right, a group of people is gathered: a man in a dark suit, a woman in a bright orange dress, a woman in a blue sweater sitting on a bicycle, a young girl in a pink dress, and an elderly woman in an orange sweater and purple pants leaning on a cane. The word 'MAKSIMIR' is written in large, bold, white capital letters across the middle of the scene.

MAKSIMIR

PARK MAKSIMIR

program uređenja i korištenja
prostorna koncepcija

SPOMEN PODRUČJE
„DOTRŠČINA“

STAMBENO NASELJE
„PODARINJE“

VILITA BOLNICA

PARK
SUMA

OLIMPIJSKI
STADIJON

PARK TRAJNOST

PEJZAŽNI
PARK

UDRUŽENA SAMOUPRAVNA INTERESNA
ZAJEDNICA KOMUNALNIH DJELATNOSTI
ZAGREBA

URBANISTIČKI INSTITUT SR HRVATSKE

MAKSIMIR

195 godina poslije početka i 140 godina poslije dovršetka radova, park Maksimir, biser naše hortikulture i povijesne baštine, zaštićeni objekt prirode i zaštićena spomenička cjelina, na pragu je zamaha obnove i izgradnje. Gotovo usred grada imamo objekt neprocjenjive vrijednosti koji bi mogao postati mekom turističke, dnevne i vikend rekreacije, spajajući u sebi davno prohujalo vrijeme s novim suvremenim potrebama današnjeg čovjeka.

Siroko društveno zanimanje za ovaj perivoj, najbolje govori i o tome da su sazreli društveni uvjeti da se Maksimir spasi od propasti kojoj se postupno približavao.

No, s Maksimirom je krenulo!

Čak 44 sudionika su u Zagrebu potpisala Društveni dogovor o uređenju i korištenju parka Maksimir i time bez dvoumljenja izrazili ogroman interes i podršku radnih ljudi i građana Zagreba akciji koja doprinosi očuvanju i unapređivanju jednog od najljepših dijelova grada, a kroz to i humanizaciji života njegovih stanovnika. Poslije više studijskih radova, Urbanistički institut završio je urbanističko rješenje Programa uređivanja i korištenja Maksimira, da bi ga zatim, poslije javne rasprave, Skupština općine Maksimir usvojila 14. travnja 1982. godine.

U fazi otvorenih (osobito stručnih) rasprava i opet se pokazalo da Maksimir nije neki sporedni zahvat, na periferiji zbiva-

nja, već jedan od ključnih povijesno-kulturnih objekata u gradu, pa se i dijapazon rasprava kretao od potpunog negiranja potrebe za bilo kakvim proširivanjem povijesnih, graditeljskih i hortikulture sadržaja, do revolucioniranja izgradnje, odnosno maltene gradnje jednog novog Maksimira.

Zasluga je projektanata Urbanističkog instituta Zagreba što su i u relativno užarenoj klimi, uspjeli prevladati ovu iskonstruiranu dilemu, nudeći ujedno i zaštitu i obnovu, ali i nastavak 200-godišnjeg razvoja parka.

U viziji koja se tako otvara vidimo jedan novi Maksimir koji izrasta iz svoje kulturno povijesne čahure, ali je povremeno raskida, da bi od iste svile satkao novo tkanje, identificirajući budućnost u prošlosti i prošlost projicirajući u budućnost.

U toj viziji camci ponovo plove jezerima povezanim u cjelinu, na potocima se okreću kotači mlinica, pucaju novi proplanci, igrališta i dječje selo, otvaraju se novi ulazi u Maksimir, Zoološki je vrt pomaknut prema istoku, rušeći nepravilne čelične kaveze i vraćajući životinje bliže prirodi. Na jezerima – montažne i stalne ljetne pozornice, i restorani. U Maksimirskoj – tramvaj iscezava ispod stadionskog trga, kojim pjesaci hitaju prema prvoj stanici električnog vlaka, da bi začas stigli i do najudaljenijih zakutaka. U Haulikovom

ljetnikovcu – Dom pejzažne arhitekture. Istočno od Zoološkog vrta – gospodarski objekti, Fakultetski centar i Fakultetski trg. Odmah uza nj zgrada novog prirodoslovnog muzeja. Dotrščina – integrirana u Maksimir, s novim Titovim gajem. Simunska dolina – zeleni koridor, a južno od Vojne bolnice – općinska livada, po kojoj se može čak i trčati.

Istočna zelena magistrala – od Karlovačke do Medvednice i Zagorja.

U park vraćene i nestale skulpture, Brezova koliba i Bellevue – zakloništa za umorne i pokisle.

I najvažnije – 500-godišnji hrastovi, uz stalnu brigu da budu spašeni, kao neprocjenjivo blago za buduće naraštaje.

Imamo, dakle, viziju i osnovu za razvoj ovog parka.

Maksimir nije niti nastao za jednu godinu, a niti se može obnoviti i urediti u kratkom vremenu. To je program za desetljeća, kojem ova generacija daje svoj najbolji prilog.

Monografija koja je pred Vama predstavlja jučer, danas, sutra Maksimira – s vizijom kakvu imamo – danas.

Mr ZORISLAV ŠONJE, predsjednik Skupštine za uređenje i korištenje parka Maksimir

IZDAVAČ: Udružena samoupravna interesna zajednica komunalnih djelatnosti Zagreba, Zagreb, Trg J. Kennedyja 11

SUIZDAVAC: Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, Marinkovičeva 4

IZVRŠNI IZDAVAČ: »Velebit«, OOUR »Grafotisak«, Zagreb, Palmotičeva 5

ZA IZDAVAČA: Rudolf Marković

POČASNI IZDAVAČKI SAVJET I PRVI ODBOR ZA UREĐENJE I KORIŠTENJE PARKA MAKSMIR: Zorislav Sonje – predsjednik, Branko Raos – tajnik; Stjepan Kundih, Aleksandar Bakal, Ante Radas, Stjepan Potlaček, Stevan Piller, Ivan Novak, Ante Mudrović, Ivan Huber, Marko Blažević, Ivo Bramberger, prof. dr Ivo Dekanić, prof. dr Vinko Jurčić, Tomislav Lovrić, Vid Ročić i Nikola Eremić – članovi

REDAKCIJSKI SAVJET: Rudolf Marković – predsjednik, Biserka Balaša – tajnica, Dragutin Kiš, Kresimir Kosić, Stanislav Plišo i Damir Šalat – članovi.

UREDIO: Kresimir Kosić

UREDNIK U REDAKCIJI: Stanislav Plišo

LIKOVNO RJEŠENJE, OPREMA I

OBRADA: Kresimir Kosić

PISCI POGLAVLJA: Damir Mudrinjak, Dragutin Kiš, Damir Šalat, Stanislav Plišo, Vladimir Maleković, Saša Vereš

PISCI ODJELJAKA: Jakob Kopic i Dragutin Kiš

PISCI ZNANSTVENIH I STRUČNIH TEKSTOVA: prof. dr Stjepan Bertović, dr Josipa Velić, dr Jakob Martinović, mr Branko Mayer, mr Zvonimir Stafa, Ksenija Sindelić-Jegrišnik, prof. dr Ivo Dekanić, Dragutin Kiš, Ivan Huber i Goran Sušić

PRIJEVODI ALBUMA »PARK JURJAVES« sa staronjemačkog: prof. dr Vinko Jurčić i Boro Pavlović

PRIJEVODI SAZETAKA na engleski i njemački: Društvo znanstvenih i tehničkih prevodilaca Hrvatske, Zagreb, Palmotičeva 22

FOTOGRAFIJE: Marija Braut, Dragutin Kiš, Rudolf Marković, Vladimir Pfeiffer i Goran Sušić

PRESNIMKE I OSTALE FOTOGRAFIJE: Stanko Vrtovec, Mitja Koman i »Agefoto« – Zagreb, a za poglavlje »Povijest parka Maksimir« – arhiva D. Mudrinjak.

CRTEŽI, GRAFIKONI I VIŠEBOJNE KARTE: Damir Šalat, Dragutin Kiš, Srećko Majić, Božidar Špoljarić, Viktor Novčić

LEKTOR: Ilijana Milenković

KOREKTOR: Vera Piršl

Na naslovnoj strani omota: Branko Bahunek, Nedjelja u Maksimiru, 1982., detalj

FOTOSLOG »Vjesnik« – Zagreb
TISAK: Štamparski zavod »Ognjen Prica«, Zagreb, Savska cesta 31.

Tiskano u 1200 primjeraka, prosinac 1982.

MONOGRAFIJA MAKSIMIR

LITERATURA

Damir Mudrinjak: POVIJEST PARKA MAKSIMIR

- Park Jurjaves-, Wien, 1853.
Damir Mudrinjak: «Maksimir nekad i sad», Zagreb, 1974.
«Der Park und die Anlagen in Jurjaves [Maksimir]», «Luna-Blätter zur Agrarier politische Zeitung», br. 47, Zagreb, 11. VI 1845.
«Eine Parthie nach Jurjaves», «Südslavische Zeitung», Zagreb, 4. XII 1850.
Anton Cuvaj: «Maksimir», «Jutarnji list», Zagreb 31. V 1925.
P. Knoll: «Maksimir i njegova prošlost», «Jutarnji list», Zagreb, 25. IX 1932.
Vrtni arh. Smiljan Klaić: «Maksimir kroz sto godina», «Revija Zagreb», Zagreb 1943.
Dr Franjo Bucer: «O prošlosti Maksimira», «Revija Zagreb», Zagreb, 1944.
Draginja Jurman-Karaman: «Klasicistički arhitektonski objekti Maksimira», zbornik «Iz starog i novog Zagreba», I Zagreb, 1957.
Dr ing. Milan Anić: «Iz prošlosti i problematike Maksimira kao prirodnog, pejzažnog i kulturno-historijskog spomenika», časopis «Hortikultura», Split, 1965.
Damir Mudrinjak: «Iz prošlosti Maksimira», časopis «Covjek i prostor», Zagreb, 1974, br. 8.
Edda Dubravac: «Mir Maksimira nekad i sad», revija «Fokus», Zagreb 1981, br. 181.
Maksimilijan Vrhovac: «Diatarium» 1801–1925. [Nadbiskupski arhiv Zagreb]
Juraj Hauklic: «Description du parc Jurjavesz pres d'Agrem en Croatie» [Nadbiskupski arhiv Zagreb]
Razni dokumenti u Nadbiskupskom arhivu Zagreb.
Dr Artur Schneider: «Perivoji, vrtovi i šetališta u starom Zagrebu», Zagreb, 1929. [predavanje objavljeno u časopisu «Narodna starina»]
Smiljan Klaić: «Umgestaltung des Parkes Maksimir in Zagreb [Jugoslavien]», Berlin, 1940. [diplomska radnja]
Dipl. ing. arh. Kresimir Ivanšić: «Maksimirski perivoj 1794–1974. godine», Zagreb, 1974. [umnoženo kao radni materijal Sekcije za fizičku kulturu GK SSRNH – Zagreb.

Prof. dr Stjepan Bertović, sveuč. prof. Mr Zvonimir Štafa, znanstveni asistent VEGETACIJA PARKA MAKSIMIR

- ANIĆ, M. Iz prošlosti i problematike Maksimira kao prirodnog, pejzažnog i kulturno-historijskog spomenika. Hortikultura, 2–3, Zagreb, 1965.
BERTOVIĆ, S. Vegetacija na prerezu Maksimir–Sljeme. Prilog razmatranju oko izbora metodike i tehnike za izradu Vegetacijske karte Jugoslavije. Dokumentacija Instituta za botaniku Sveučilišta, Zagreb, 1963.
BERTOVIĆ, S. Vegetacija i njena važnost za uređenje i korištenje prostora u Hrvatskoj. Hortikultura, 2, Split, 1978.
BOLTAR, D., MILIĆ, B., FURLANIĆ, Z., BERTOVIĆ, S. i dr., Uređenje perivoja i park-šume Maksimir. Rad za javni natječaj NOG Zagreba, Zagreb, 1954.
HORVAT, L., GLAVAC, V., ELLENBERG, H., Vegetation Südosteuropas, Stuttgart, 1974.

HORVAT, S. Soziologische Einheiten der Niederungswiesen in Kroatien und Slavonien. Acta botanica, 5, Zagreb, 1930.
ŠTAF, Z. Livadske zajednice u parku Maksimir. Zagreb, 1981. rukopis.

Vladimir Maleković LIKOVNE UMJETNOSTI U MAKSIMIRU – MAKSIMIR U LIKOVNIM UMJETNOSTIMA

- A. Schneider. Perivoji, vrtovi i šetališta u starom Zagrebu. Narodne starine, VIII, Zagreb, 1929.
A. Schneider. Iz starog Zagreba. Perivoj Jurjaves-Maksimir prije 80 godina. Svjetlo, IX, Zagreb, 1934, knj. XVII.
G. Szabo. Stari Zagreb. Zagreb, 1941.
S. Klaić. Maksimir kroz sto godina. Zagreb, Revija Društva Zagrepcana, XI, Zagreb, 1943.
J. Lahner. Maksimirski «svičarska kuća». Zagreb, Revija Društva Zagrepcana, XI, Zagreb, 1943.
J. Lahner. Dnevnik biskupa Maksimilijana Vrhovca i zagrebački park Maksimir. Zagreb, XI, Revija Društva Zagrepcana, Zagreb, 1943.
J. Lahner. Kako su izgrađivana Maksimirska jezera. Zagreb, XII, Revija Društva Zagrepcana, Zagreb, 1944.
D. Jurman-Karaman. Klasicistički arhitektonski objekti u Maksimiru. Iz starog i novog Zagreba I, Zagreb, 1957.
***. Silkarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj [katalog izložbe]. Zagreb, 1961.
M. Schneider. Dvorne zagrebačke karte. Iz starog i novog Zagreba II, Zagreb, 1960.
M. Schneider. Vedute XIX stoljeća u grafici. Zagreb, 1968.
L. Dobronić, Barol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba. Zagreb, 1971.
L. Dobronić. Zagrebački vrtovi i parkovi u devetnaestom stoljeću. Raj, V, Zagreb, 1975.
M. Schneider. Portreti 1800–1870. Zagreb, 1973.
Anka Simić Bulat, Fani Daubačić [katalog izložbe]. Zagreb, 1975.
M. Schneider. Silkar Ivan Zasche. Zagreb, 1975.
M. Schneider. Gradovi i krajevi na slikama i crtežima od 1800. do 1940. Zagreb, 1977.
N. Črčević. Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj. Zagreb, 1981.

Prof. dr Stjepan Bertović PODNEBLJE PERIVOJA I PARK – ŠUME MAKSIMIR

- BERTOVIĆ, S. Prilog poznavanju odnosa klime i vegetacije u Hrvatskoj [razdoblje 1948–1966]. Acta Biologica, VV/2. Prirodoslovna istraživanja, JAZU 41, Zagreb, 1975.
Klimakartogram Hrvatske [razdoblje 1961–1975]. Zagreb, 1978.
Klimatske prilike parka Maksimir. Provedbeni urbanistički plan parka Maksimir. Urbanistički institut SRH, Zagreb, 1982.
KIRIGIN, B. SINIK, N., BERTOVIĆ, S. Klimatski podaci Hrvatske [razdoblje 1948–1966]. Građa za klimu Hrvatske, II, 5, Zagreb, 1971.
***. Podaci meteoroloških stanica Zagreb-Maksimira i Botanički vrti FBF-a. Dokumentacija Republičkog hidrometeorološkog zavoda SR Hrvatske, Zagreb, 1976.

Prof. dr Ivo Dekanić MAKSIMIR KAO NASTAVNI I POKUSNI OBJEKT ŠUMARSKOG FAKULTETA

- ANIĆ, M. Nastavni i pokusni šumski objekti u okolici Zagreba park-šuma Maksimir. Suma Dotrščina i dr. J. Šumarska nastava u Hrvatskoj [1860-1960]. Zagreb, 1963.
ANTIC, M. Iz prošlosti i problematike Maksimira kao prirodnog, pejzažnog i kulturno-historijskoga spomenika. Hortikultura, 2–3, Zagreb, 1965.
DEKANIĆ, I. Suvremeno značenje i namjena nastavnih i pokusnih objekata Šumarskog fakulteta [Maksimir, Dotrščina i dr.] u današnjoj nastavi i odgojnoj akciji. Hortikultura, 2, Split, 1978.

Dr Josipa Velić STRATIGRAFSKO- LITOLOŠKI PRIKAZ

- Basch, O. Osnovna geološka karta SFRJ 1:100.000 list Ivanić-Grad. – Geološki zavod Zagreb, Savezni geološki zavod Beograd, Beograd, 1962. a.
Basch, O. Tumač za list Ivanić-Grad. Osnovna geološka karta SFRJ 1:100.000, Geološki zavod Zagreb, Savezni geološki zavod Beograd, Beograd, 1962. b.
Hermiz, Z., Kovacević, S., Velić, J., Zeljko, B. & Urli, M. Prelim. kompleksnih geološko-geofizičkih istraživanja kvartarnih naslaga u okolici Prevalke. Geološki vjesnik, 33, 11–34, Zagreb, 1981.
Simunić, An. & Basch, O. Stratigrafija kvartarnih sedimenata zagrebačkog Posavlja. Geološki vjesnik, 29, 153–164, Zagreb, 1975.
Velić, J. Geološka građa zapadnog dijela Savske depresije. disertacija. Rudarsko-geološko-naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1–139, Zagreb, 1980.

Dr Jakob Martinović Mr Branko Mayer

OPIS TALA PARKA MAKSIMIR

- Gračaćin, M. Pedološka istraživanja fakultetskog dobra Maksimir, habilitacijski rad. Zagreb, 1929.
Martinović, J., Mayer, B., Pedološka karta područja parka Maksimir. Zagreb, rukopis, 1950.
Simunić, A. Basch. Stratigrafija kvartarnih sedimenata zagrebačkog Posavlja. Geološki vjesnik, sv. 28, Zagreb, 1975.
Škorić, A., Boez, Z. Maksimir-Zagreb. Vodič za ekskurzije III kongresa JDPZ – Zagreb, 1967.
Velić, Josipa. Park Maksimir, Stratigrafsko-litološki i tektonski prikaz. rukopis, 1982.

Goran Sušić, dipl. inž. PTICE MAKSIMIRA

- Kroneis, R. 1950. Prilog poznavanju ornitofaune gorja Savsko-Dravskog međurječja u Hrvatskoj. Ptice gore. Medvednice, Larus 3: 305-352.
Mrakovčić, M., G. Sušić, B. Dulic. 1981. Procjena broja Parus major [metoda «capture-recapture»] i struktura populacija sjenica u parku Maksimir. Zbornik sažetaka saopćenja Prvog kongresa biologa Hrvatske. HBD, Zagreb.
Pfeffer, V. 1970. Strnadica biologova, Emberiza leucoccephala, ušvicena u Zagrebu. Larus 21-22: 191-192.
Rücher, D. 1973. Ptice Samoborske gore. Larus 26-28: 22-61.
Sušić, G. 1982. Karakteristika i veličina populacija Ptica Maksimirskeg parka s posebnim osvrtom na vrste roda Parus. Diplomski rad. PMF, Zagreb.

SADRŽAJ

Album «Park Jurjaves», pretisak iz 1853. godine	str. 5 – 16
Damir Mudrinjak: Povijest parka Maksimir	str. 25 – 62
Damir Salat, dipl. inž. arh.: Program uređenja i korištenja	str. 73 – 100
Dragutin Kiš, pejzažni arhitekt: Pejzažno – parkovno oblikovanje	str. 105 – 130
Stanislav Plišo: Maksimirska jezera – sutra	str. 135 – 140
Vladimir Maleković: Likovne umjetnosti u Maksimiru – Maksimir u likovnim umjetnostima	str. 145 – 172
Saša Vereš: Pjesnici i Maksimir	str. 177 – 183
Prof. dr. Stjepan Bertović: Podneblje perivoja i park – šume Maksimir	str. 188 – 189
Dr. Josipa Velić: Stratigrafsko – litološki i tektonski prikaz	str. 190
Dr. Jakob Martinović i mr. Branko Mayer: Opis tala parka Maksimir	str. 190 – 191
Dr. Stjepan Bertović, sveuč. prof. i mr. Zvonimir Štafa, znanstveni asistent: Vegetacija parka Maksimir	str. 192 – 193
Ksenija Sindelić-Jegrišnik, dipl. inž.: Njega i zaštita postojeće vegetacije u parku Maksimir u skladu sa zahtjevima pejzažno- parkovne struke	str. 194 – 195
Prof. dr. Ivo Dekanić: Maksimir kao nastavni i pokusni objekt	str. 196
Sumarskog fakulteta Dragutin Kiš, pejzažni arhitekt: Smjernice uređenja i nove organizacije Zoološkog vrta	str. 196 – 197
Ivan Huber, dipl. vet.: O Zoološkom vrtu grada Zagreba i osiguranju njegovih životinja	str. 198 – 199
Goran Sušić, dipl. inž., Zavod za ornitologiju JAZU: Ptice maksimirskeg parka	str. 200 – 201 str. 202
Najznačajnija literatura	